

na-nje preselijo. Čez tri dni pa gosenice že lahko na ajlantovo drevo ali hosto (mejo) pod milo nebó preneseš. Tù ni treba družega, ko da se tiste veje v sklenicah, na katerih so poprej gosenice bile, z iglami na drevo ali mejo ajlantovo pripnejo, in ni se bati, da bi jim dež ali hudo vreme škodovalo (razun, ko bi nenavaden vihar ali nenavadna toča prišla). — Potem, ko se gosenice štirikrat olevijo (4 mude prestanejo), se med vejami zapredejo in čez 8 ali 10 dni so zapredki dodelani, da se lahko poberejo. — Ta ravnava, kakor smo jo do sedaj razlagali, se zamore pa tudi tako-le zljajšati. Kadar vidiš, da postajajo jajčka plošaste in rumenkaste, prilepi jih z raztopljeno arabsko gumo (to je, z drevesnim klejem) na ajlantovo listje, ter prepusti vso nadaljno rejo, dokler se ne zapredejo, natori sami. V ta namen se pero na spodnji strani, kar nese en sold, z gori omenjeno gumovico namaže; potem se pripogne, kjer je namazano, na jajčka, ki jih je treba na kakem krožniku (talerju, tôndu) od spodej držati. Pero pa se more brž zopet vzdigniti, da jajčka na enem samem mestu obvisijo.

„Umni Gospodar.“

O zadevah sviloreje kranjske.

C. kr. ministerstvo kupčijstva se je z odpisom od 16. dne u. m. štev. 5194 obrnilo do kmetijske družbe kranjske s sledečimi vprašanji: 1) ali svilorejci (židoorejci) kranjski spečajo kaj semena svilnih črvičev v južne kraje (na Laško itd.), 2) po čim bi se seme tukaj dobilo, če bi se ga veliko naročilo, in 3) ali bi ne hotla kmetijska družba prevzeti skrb, da bi izvedila v tistih krajih, kjer se s svilorejo bolj pečajo, ali so črviči celi čas prav zdravi bili, da se more pričakovati tudi prav zdravo seme, in to potem s pripomočjo ministerstva prodati na mnoge kraje.

Ta misel sl. ministerstva je gotovo velike hvale vredna, da — če nam letos sviloreja po sreči gré in nimamo bolezní svilodne v naši deželi — bi se potem z dobro vestjo môglo ministerstvu in svetu odgovoriti: pri nas je gotovo zdravo seme na prodaj.

Kmetijska družba se je z velikim veseljem lotila te stvari in ministerstvu že odgovorila, ker v sviloreji izvrstno izvedena gospoda grof Barbo in žl. Langer sta s hvalevredno pripravnostjo že zagotovila družbi, da hočeta v prid deželi naši prevzeti to nalogo in v svojem okraji pozvediti stan letošnjih svilnih črvičev, ali so zdravi, kdo jih ima in koliko, po čim da se bode cena nastavila itd. Družba pa se je obrnila z enako prošnjo do podružnice metliške, boštanjске in bistriške, naj izroči to skrb popolnoma izvedenim in zaupnim možem za svoj okraj, gosp. dr. Orlu pa za Ljubljano in Gorenško stran.

Nadjati se je, da vsi ti možje bojo radi prevzeli to nalogo, po kateri, če Bog dá zdravje našim letošnjim črvičem, si moremo zagotoviti po svetu dobro ime za naše seme. Gotovo vsak svilorejec bo tudi rad pokazal tem možem svoje črviče, ker po njih se bojo izvedili svilorejci, in znano je, da mora znan biti, kdor hoče kako kupčijo začeti.

Gospodarska skušnja.

* Teden stara kobilica, ki ima že mleko v vimenu. Iz Gôrij na Gorenškem nam je ravnokar pisal nekdanji učenec naše kmetijske šole to-le: „Te dni sem bil v Hraščah, pa mi neki gospodar pokaže še le leto staro kobilico, ktera ima mleko v vimenu. In res je taka; sam sem se prepričal, da se ji dá iz enega sêsca pravo mleko izmolsti. Gospodar mi pové, da ko je žebica bila še le teden stara, je zapazil pri nji že

mleko, ki ga ima do današnjega dné; vse je že poskušal, kar mu je kdo svetoval; ventoval ji je tudi za môro, ker so mu ljudje rekli, da žebica ima zato mleko, ker jo „môra sêsca.“ Se vé, da môra je prava babja vraža, pa vendar gospodarju tudi jez nisem mogel nič gotovega svetovati. Prosim tedaj vas, gosp. doktor, da vi svetujete, kaj je storiti, in po „Novicah“ razglasite to nenavadno prikažen.“ Tako govori pismice pridnega našega nekdanjega učenca. — Radi ga vzamemo v svoj list, ker utegne tudi drugim gospodarjem biti v poduk. — Res je nenavadna prikažen, da teden stara žebica ima mleko; al zdravnikom je to dobro znana stvar, ker se jim večkrat primeri. Tudi pri otrocih teden ali ne dosti več starih, se to večkrat vidi, da imajo mleko v sêscih. Prikažen ta je čisto naravna, ne pa da bi môra kje vmes bila, ktera le bedastim ljudém po glavi rogovili in ktere še nobena živa duša nikdar vidila ni. Če se tako imenovane mlečne žlezice izbudijo prezgodaj v živejše opravilstvo, kakor ima po navadni starosti biti, začnó mleko delati; al pozneje zopet otrpnejo, dokler se ne izbudijo ob pravem času (to je po porodu mladega). Družega ni nič storiti v tacih okoliščinah, kakor pri miru pustiti vime in sesc; mleko neha po tem samo po sebi. Če pa stiskaš, vlečeš, mažeš in kar si koli počenjaš z vimenom ali sescem, dražiš mlečne žlezice, da delajo. Ko bi bil tedaj gospodar v Hraščah popolnoma pri miru pustil mlado kobilico, že zdavnej bi se bilo mleko posušilo in bilo bi vime prazno; ker je pa „vse poskušal“, da bi bil mleko ustavil, ga je s tem še le narejal. Prav on sam je bil tedaj môra, ki je žebico sêsala.

Pokončavanje pomladanskih kebrov.

Iz Št. Vida pri Zatičnji smo z veseljem zvedili, da je ondašnja duhovščina s šolskim učiteljem vred si lepo prizadevala za pokončevanje hroščev (kebrov) ter po 2 kr. nakupovala bokal in jih nabrala nad 20 mernikov. Tudi gosp. dr. Orel v Ljubljani jih je skupoval in tudi blizo toliko so mu jih nanosili.

Podučne stvari.

Besedica staršem.

Mlado drevo se dá zravnavati, staro se ulomi.
Nar. pos.

„Kakošen je vendar moj Jurček! komaj mu stoji glava pol četrto pet od tal, pa je tak, da se ga skoraj moramo bati“ — tako je tožila nedavno neka mati proti svoji sosedi. Veliko ste si pravile o svojih otrocih; ena je bolj tožila memo druge; al nikakor si niste mogle razjasniti, od kod li izvira, da morejo otroci taki biti. Pač se ne smemo čuditi, da nekteri starši temu ne vedó vzroka; saj da bi bili pred vedili, s čem se spajajo otroci, bili bi ti morebiti drugačni. Žalibog pa zapazijo starši napčenosti svojih otrok še le takrat, ko se že težko več kaj dá popraviti, ko je „ogelj že v strehi.“ Zdaj pa jamejo vpiti ter pretepavajo uboge razposajence, da je strah. Kaj pa dosežejo s tem? Skušnja nas uči, da taki otroci nikdar niso prida.

Pravi pripomoček, da se otroci ne spridijo, je pametna, previdna odreja, ki pa mora začeti otroka že skor da v zibeli plemeniti; kasneje ne hasni toliko. Da si je dušno gojenje otrok v prvih letih silno važno, ker jim je podlaga poznejemu njihovemu značaju, ravnajo marsikteri starši v tej reči ravno narobe. Sploh namreč mislijo, da je ta del odreja tako lahak ter tako brez vse važnosti, da se nikakor ni treba o tem kdaj kaj posvetovati, ali pa bolj premišljeno z

otroci ravnati. Da dete le lačno ni — mislijo — pa je vse opravljeno; drugo naj si samo pomaga. To je prvo vodilo odreja otrok pri naših ljudéh. Kako je napčno, jasno je kot beli dan. Ako le kaj more človeštvo zboljšati ter ga povzdigniti do više moralne vrednosti, more gotovo le pametna odreja v nježnih otročjih letih. Da pa smemo odreja pametno imenovati, mora pač vsa drugačna biti, kakor je dandanašnji navadna ne le pri nas, ampak tudi drugod. Veliko več veselje bi bili otroci staršem, kakor so jim sploh; marsikterim so skoraj le žalost in skrb.

Da otroci niso taki, kakoršnih bi si morebiti starši želeli, tega so večidel sami starši krivi. Otroku svojemu dopuščajo vse njegove muhe in trme, še celó podpirajo jih, misleči, da le s tem morejo otroka tolažiti, v svesti, so si da tako ravnanje nikakor ne more otroka popačiti, ker ničesar še ne razume. Da bi pač pomislili, kako napčno delajo, kako ravno s tem v nježne srca ljubljencev svojih pokladajo kal slabih razvad, ktere, ukorenivši se, kasneje ne dajo se nikdar več izrjavati.

Da se dete utolaži ter da zaspí, je sploh navadno zibanje in petje; tudi ga nosijo okoli, gugajo ga, in Bog vé kaj vse počenjajo ž njim. S tem vadijo otroka, da ni nikdar zadovoljen ter da je svojeglaven. Otrok se tacega ravnanja ž njimi kmali navadi, dobro mu dé to; jame pa jokati, ako se mu pri priči ne stori, česar zahteva. S časom se ga loti napčna navada, da hoče vse z jokom prisiliti, česar želi. Ako so matere ali pestrne take, da ničesa ne morejo svojemu ljubčku odreči, ter mu vselej po volji storé, prime se otroka svojeglavnost, ki je dan na dan večja, tako da je pozneje staršem pravi križ, ki ga morajo zarad otroka nositi. Zares, čudno je, kako si morejo starši misliti, da se otrokom v prvih letih ne dá nikakor nič dopovedati, ker ne morejo še razumeti, kaj se hoče od njega. Kmali bodo izginile male otrokove muhe, ako se ne bode vselej po njih volji ravnalo; tudi se bode dala svojeglavnost počasi popolnoma ukrotiti, ako se otrok kdaj malo strahuje. Zgodaj morate že začeti, otročjo neubogljivost in trmoglavnost zatirati. Kakošno veselje so vam neubogljivi in svojeglavi otroci, veste pač sami najbolje; narobe svet je v nekterih družinah, ker dostikrat se morajo starši po otrocih ravnati. — Tudi majhnim otrokom se dá dopovedati; ako nočejo razumeti, ne bode škodovalo, ako se jim malo in brez togote z leskovim oljem pomaže. Sicer je nekter otrok več tepeža pretrpel, kakor kako živinče, vendar mu pa vse to ni nič pomagalo, — zakaj? zato, ker se je prekasno z rečenim oljem mazalo.

Slepa ljubezen staršev spači največ otrok. Nekteri starši si še ne morejo misliti, da bi ne bili njihovi otroci zgolj angeljčki! Ako drugi kaj slabega nad njimi zapazijo, ter z lepa staršem o tem omenijo, je sovraštvo potlej gotovo in pa — pohujšanje otrok.

(Konec prihodnjič.)

Deželni zbori.

Deželni zbor v Ljubljani.

V 18. seji (12. aprila) oznani prvosednik, da je po poslancu Koren-u senožeška občina zbornici podala prošnjo zarad ceste, in da bi se jej dovolila pomoč iz deželne denarnice. Prošnja je šla prosilnemu odboru v roke. — Potem je poslanec Guttman podprl svoj nasvet, da bi se namreč osnovala deželna zavarovalnica (asekuracija) zoper ogenj, rekoč, da družba kmetijska je že dvakrat v velicah zborih sklenila, prizadevati si, da bi se taka zavarovalnica osnovala. Ta naprava — je rekel — ni prazna reč, ampak deželi potrebna;

torej nasvetuje, naj slavna zbornica pritrdi, da je to potrebno, in da se deželnemu odboru naroči, naj v prihodnjem deželnem zboru o tej stvari zbornici podá določne nasvete. Sklenilo pa se je, da se izvoli poseben odbor petih poslancev, kateri o tej reči že letos zbornici poročí brez navadnih daljših ohodkov. (To se je zgodilo brž v sledeči seji, pa deželni zbor je sklenil, da se za zdaj ne more lotiti tega početja; predlog Guttmanov tedaj ni obveljal.) — Potem je dr. Zupan poročal o nasvetu deželnega odbora, naj bi zbornica privolila, da se nekaj rjuh in potrebe za postelje itd. napravi v ljubljanski bólnici. Zoper ta nasvet oglašil se je poslanec Brolich dokazovaje, da rjuhe in druge potrebe za postelje morajo po pogodbi usmiljene sestre same napravljati itd. Tem ugovorom se je poročevalec dr. Zupan po robu postavil in poleg družega tudi rekel, da deželni odbor je samo napravil, kar mu je bila zbornica lani v 40. seji naročila, družega nič. Zbornica je odobrila nasvete deželnega odbora po nasvetu dr. Zupanovem. — Na to dr. Zupan v imenu deželnega zbora poroča, kar se je po naročilu 12. seje letošnjega zbora zvedilo o ljubljanski prisilni delalnici, ter pripoveduje, da je to napravo dežela naredila sama ob svojih stroških, in da jo je 30. novembra 1844. leta Nj. veličanstvo potrdilo za deželno napravo. Pozneje pak je vlada devala v delalnico tudi družih ne samo kranjske dežele hudo delce, stroške je imela pa sama kranjska zemlja, ki si zdaj za tega delj prizadeva to reč v red spraviti, ker, da bi vlada prevzela tudi skrb za delalnico, zdaj ni mogoče doseči, kajti do zdaj ni še nobene delalnice v državi ob državnih stroških, in vlada torej tudi ni dovoljna, prevzeti ljubljanske delalnice. Poročevalec tedaj nasvetuje: naj se deželnemu odboru dá oblast, da delalnico on prevzame, kakor hoče vlada, samo s to spremembo, da bode smel deželni odbor, kadar bode treba v službo postavljati oskrbnika, nasvetovati tri gospode, izmed katerih sme vlada enemu dati službo, in da se posebej dožene zahtevanje sedanjega oskrbnika gosp. Maitija, ki hoče od dežele dobivati penzijo. Poslanec baron Apfaltern vpraša, ali je upati, da to vlada potrdi? Vladni zastopnik dr. Schöppl odgovorí, da tega ne more naravnost povedati, da bode pa deželna vlada podpirala to prizadevanje. Baron Apfaltern najprvo opomni, kako resnična je bila o tej stvari interpelacija, ki še zdaj ni odgovorjena, in po daljšem razgovoru, kteremu je tudi poročevalec odgovoril, svetuje: naj se deželnemu odboru dá oblast, da z vlado v red spravi stvar, ki se tiče penzije sedanjega oskrbnika, tudi naj se mu naroči, da ima trdno poprijeti se tega, da bode g. Maitiju dežela dajala samo toliko penzije, kolikor je na-njo spada po tistem kratkem času, v kterem je v delalnici bil, in da se mu bode penzija le na račun plačevala, dokler se ta reč ne spravi v red. Glasovanje potrdi odborov nasvet s pristavkom barona Apfalterna. — Naposled pridejo na vrsto poročila prosilnega odseka. Poslanec Rudež je bral predlog omenjenega odseka o prošnji ipavske občine, da bi se jej podaljšal obrok (brišt) za plačilo na davkih, ter nasvetoval, naj se izroči davčnemu vodstvu s prošnjo, da bi deželnemu odboru oznanilo, kaj se je o tej stvari ukrenilo. Dr. Recher je bral predlog ravno tega odseka o prošnji žužemberške občine, da bi se naredil deželen zakon zarad užitnine, ter nasvetoval, naj se prošnja dá novčnemu vodstvu s prošnjo, naj poskrbí, da tacih prošinj več ne bode. Poslanec Deschmann sporočuje o ponudbi J. Gregoriča, ki za 5 odstotkov niže kakor zdaj usmiljene sestre, hoče prevzeti skrb za vse česar potrebuje ljubljanska bólnica, in svetuje, naj se ta prošnja izroči deželnemu odboru. Glasovanje odobrí vse tri nasvete. O prošnji iz Kroke, da bi se

To le bi bil načrt pravil take knjižnice. Po teh pravilih se že več let ravna pri tukajšnji farni knjižnici v slov. Bistrici, ktera prav dobro napreduje in blizo 70 udov šteje.

Naj mi ne zamerite, da tako obširno o tej stvari govorim, pa zdi se mi prevažna za napredek našega ljudstva in zato se mi je najpripravnejše zdelo, kaj v praktičnem izgledu pokazati, po katerem načelu, po katerem potu se kaj lahko dajo osnovati take knjižnice.

Se vé da bodo tudi zoper to naše prizadevanje rogovilili naši navadni protivniki in tudi v tej le vseobčnemu blagoru namenjeni pripravi zavohali Bog vé kako nevarno agitiranje. Pa naj se le upirajo; saj brez upora ni nobenega napredka, in ko bi ne bilo toliko hudih nasprotnikov narodnih idej, spal bi gotovo še marsikteri narod.

To so moje misli o občinskih knjižnicah; da bi se le skoro po vsem Slovenskem v djansko življenje vpeljale. In kakor so po večih mestih čitavnice glavne središča narodnega gibanja, bile bi te knjižnice male čitavnice, raztrošene po vsej deželi, segajoče v vsako družino, ognjišča narodnosti v vsaki vasi.

Osnovajmo, napravljajmo jih povsod, kjer se le dá, da bodo razširjale omiko med našim narodom, in prišel bode čas, če tudi takrat že nas vse črna zemlja krije, da tudi Slovenec se bode ponosno štel med druge dozdej srečnejše omikane narode.

Še nekaj o markanih pisemskih zavitkih.

Vsem, kateri več pisem pišejo, priporočal je neki gosp. dopisnik v 12. listu letošnjih „Novic“ markane pisemske zavitke.

Prav živo jih tudi mi vsem priporočamo, posebno njim, kateri so dalječ od poš. Nemoremo pa si kaj, da ne bi častitim čitateljem „Novic“ ne razjasnili nekaj, kar je zelo potrebno. Med drugim piše gosp. dopisnik: „Če so robovi pisemskega zavitka po gori omenjeni lastnosti s klejem pomazani, se pismo tako trdno zapre, da ni moč do denarja priti v njem hranjenega; prav za prav pisma po tem tudi ni treba posebej pečatiti; varno je vsakega odpečatenja; popolnoma nemogoče je, do pisemskega zapopadka priti.“ — To moramo popraviti tako-le: Vsako pismo z denarjem — ako je tudi s klejem pomazano — moraš po postavi še s svojim pečatom na štirih voglih zapečatiti, v sredo se pritisne pa poštni pečat. Le samo takrat, kadar pisma ne odpošlješ z recipisom ali ga ne „rekomandiraš“, ali denarja v njem ne pošlješ, ni treba pisma posebej pečatiti, in markani zavitki so kaj dobri za take pisma. Markanih pisemskih zavitkov za denarje pisma bi pa mi ne svetovali. Popolnoma napak misel je, ako kdo meni, da bo od pisma manj plačal, ako je na zavitku marka prilepljena. Marka, ako je tudi za 15 kr. na zavitku, nima nič vrednosti, ter od pisma se mora vse eno plačati, kakor da bi bil zavitek brez marke, zakaj postave velijo, da se mora od takih pisem v gotovem denarji razun 15 krajc. prvotne poštnine (Grundporto) še do 50 milj od vsakih 5 milj 2 kr., čez 50 do 100 milj za vsakih 10 milj zopet 2 kr., čez 100 do 200 milj pa za vsakih 20 milj 2 kr. itd. plačati. — Od papirnatega denarja do 5 gold. se plača le polovica od 100 gold.

To se je nam zdelo potrebno omeniti, da se vé vsakdo nepotrebnih stroškov varovati. Sicer pa za navadne pisma brez denarja priporočamo še enkrat markane zavitke.

Gavekar.

Podučne stvari.

Besedica staršem.

(Konec.)

Pametna in v resnici dobra odreja nikakor ni tako težka, da se otroci le zgodaj pokorščine privadijo. Z ubogljivim otrokom storiš, kar ti je drago. Zato je treba pred vsem drugim, da se z otroci vedno enako ravna; ne pa da bi se otrokom zdaj vse dovolilo, zdaj pa zopet vse prepovedalo. Kaj napčno tedaj ravnajo starši, ki otrokom svojim skoraj vse, dostikrat še celó najmanje stvari prepovedujejo, da revčki kmali več ne vedó, kaj da jim je pripuščeno, kaj pa ne.

Nekteri starši, opominovaje svoje otroke, razsajajo po hiši in vpijejo, da je joj. Gotovo ni to dobro; s tem učijo otroke, kako se morajo obnašati, kadar so razkačeni. Lahko se zapoveduje in svari, pa ni treba vpiti, da sosedje skup leté. Neusmiljeno kregajo ter pretepavajo nekatere matere svoje otroke zaradi najmanjših stvari, na priliko, ako so kako posodo ubili, se pomazali ali kaj tacega malega storili. Ako so pa otroci zares poredni ter se nespodobno ali pa še celó nesramno obnašajo, takrat jim žal besedice ne rekó; še smeja se jim, češ, „lej lej ga Tončeka, kakošen fant je še!“ Da je res taka, moramo vsaki dan viditi. Kako se otroci s tem pačijo, mislimo si pač lahko. Otrokom se ne smé nikdar smejati, naj počenjajo kar koli. Ako daje mati otrokom potuho, jih mora oče uganjati. Slaba pa je taka odreja, kjer je oče le strašilo; ne da bi ga otroci ljubili, sovražijo ga, ter so še hujši samoglavci.

Napčno je, otroka prositi, da uboga, ali pa mu kaj obljubiti, da stori, kar se more tirjati od njega. Tak otrok jame pozneje gospodariti v hiši, da se mora vse uklanjati mu; ne uboga staršev, draži brate in sestre, nagaja poslom ter zahteva po vsi sili, da se tako dela, kakor on hoče. Je li čuda, ako hoče tak človek v starosti kralj biti celi vasi ter da bi vselej njegova veljala? Starši ugibljejo, kako more njihov Jožek tako neposajen biti; al pravega vzroka ne najdejo, ker ga ne iščejo v odreji, ampak se tolažijo s tem, da pravijo, napaka ta mu je prirojena. Pač prazne besede! Kal za dobro in slabo človeku ni prirojena, temveč prirejena.

Kaj napčna in škodljiva je navada, da se otroci strašijo, da so tihi in pri miru. Vsled tega se jih loti prazna vera, da verujejo vse svoje žive dni v strahove. Da taka babja vraža ni koristna človeku, temveč zelo škodljiva, ni mi treba dokazovati.

Že odrasli otroci (okoli desetega do dvanajstega leta) se smejo le redko kdaj s tepežem kaznovati, ker se lahko zgodí, da jim nič več za čast ni; ko je čast v človeku zamorjena, vse pridige so mu zastonj. Tak otrok ima pamet, da že razume, kaj je prav; ni mu treba s palico razlagati. Da je otroka sram, treba je najbolj skrbeti, kajti tacega se primejo opomini in lepi nauki veliko lože. Ako je v teh letih pri otroku še treba tepeža, znamenje je to, da je bila odreja malo prida; starši se s tem sami sebe bolj sramoté, kakor otroka. Dobro in lepo odgojenemu v tej starosti ni treba nikacega strahovanja; sama prijazna beseda je dosti; spridenega otroka pa ne stori kaznen nikdar boljšega, ampak le trdovratnišega.

Te vrstice naj bodo staršem za poduk o odreji otrok v prvih letih. Naj pa nikar ne mislijo, da je s tem že vse povedano, le majhen načrt je; previdni starši bodo kmali spoznali, kaj jim je še napčnega opustiti pri odgojenju otrok. Da bi vendar slepe nekatere matere htele verjeti skušniji, ktera se je že toli-

krat potrdila, da namreč ravno v nježnih letih se pri-
mejo nas nauki tako zeló, da še v pozni starosti ne
izginejo. Da bi pač starše večidel spridena sedanja
mladost prepričala, da je napčna odreja v prvih
letih tega kriva. Človek je ko poslopje: da je po-
slopje trdno, treba mu je trdne podlage in močnega
temeljna; ako nima tega, ne bode dolgo stalo. Ravno
tako se mora otroku precej, ko se jame pamet raz-
vijati, v srce temelj kreposti in trdnega, poštenega
značaja položiti. Kaj težko ali pa nikoli več se ne dá
storiti to, kar se je v tej reči zamudilo v mladosti.

Odreja je ko lestva; ako ni spodnjih klinov, za-
stonj segaš po gornjih. Peščenikar.

Stare pripovedke slovenske.

Nabral na Dolenskem Fr. Peterlin.

Rojenice.

Ko se človek rodi — pravijo pripovedke staro-
davne — sedijo za mizo rojenice, ki sodijo, kaj bode
počel v življenji svojem, ali bode srečen ali ne, kaj bode
važnega dovršil v življenji, kake smrti bode umrl itd.
Pravijo, da so jih v starih časih ljudje vidili kot tri
bele žene sedeti za mizo, ki so glasno pripovedovale
vsem pričujočim, kaj bode z novorojenim človekom se
godilo na svetu. V tistem času je toraj vsak vedil,
kaj ima čez-nj priti; bili so po takem nekteri stariši
svojih otrok zeló veseli, nekteri, se vé da, pa zeló ža-
lostni; kajti naprej so vedili, kaj se bo ž njimi hudega
ali dobrega zgodilo. Zategadel sedaj le nevidno pri-
dejo k rojstvu in se vsedejo za mizo, da bi ne bili
starši nesrečnih otrok prežalostni in starši srečnih pre-
veseli. Zato pravijo, je dobro kruha na mizo djati tak
čas, da rojenice pri kruhu sedé in boljšo srečo nago-
voré. *) Preprosti narod tudi trdi ali prav za prav le
s pravlicami dokazuje, da sreča, ki jo rojenice nago-
voré, nikakor ne zapustí človeka.

Pravijo, da so sv. Matija rojenice nagovorile, naj
bi očeta in mater ubil. Mati njegova je bila žalostna,
in vselej se je zjokala, kadar mu je kruha dajala. Ne-
kega dne jo Matija praša, zakaj da se joče, kadar
njemu kruha daje. Mati mu odgovori: „O kaj bi se
ne, dragi sinček! ko se spomnim, da tistemu kruh
lomim, ki me bo ubil.“ „Kaj jaz bi vas ubil?“ —
zavrne Matija. „Da, sinek moj! taka je; o tvojem
rojstvu so že rojenice povedale, da boš mene in očeta
ubil. In kar rojenice namenijo, temu se nihče ne more
ustavljati“ — odgovori mati. „Tega pa le nočem!“ —
reče blagi Matija — „rajši grem križem svetá, kot da
bi svoje starše umoriti imel.“ Res je šel Matija v
daljno deželo in nihče domačih ni vedil, kam. Srečen
je bil v daljni deželi, vse ga je rado imelo in spošto-
valo; zeló je obogatil, in ker je bil tudi lepe postave,
je dobil hčer nekega grofa za ženo in grad za doto.
Dolgo je živel s svojo mlado ženo v sreči in miru.
Enega dne se podá na lov; gospó in več druge dru-
žine pa domá pustí. Ko prvič lov zastavijo, vjemó na-
mesti zajcev tri mlade fantičke. Otroci govoré: „Kaj
pa vi grajščak tú delate? pri vaši ženi domá so pa
drugi!“ Matija se nasmeja ter reče: „Poberite se spred
mene, paglavci! Kaj vi o teh rečeh veste.“ — Drugič
lov nastavijo, in vjamejo tri mladenče, ki pravijo:
„Grajščak, kaj vi tukaj delate? domá pri vaši gospej
so pa drugi!“ Matija reče: „E, mladost je norost; kdo
bode norcem verjel.“ Tretjič lov nastavijo, pa vjamejo
tri može. Stari možje tako govoré: „Kaj se mudite vi

na lovu, v vaši hiši so pa pri vaši ženi drugi!“ „Starim
ljudém vera gré“ — si misli Matija in gré domú.
Ko domú pride, pa hajd! naravnost v spavnico. Ko
vanjo stopi, zagleda na postelji dva; vès togoten po-
pade meč ter odseka obema glave, pa še ne pogleda
ne, čigave so. To storivši, vès preplašen zapustí sobo,
in že ga peče doprineseno hudodelstvo. Na pragu ga
sreča žena njegova, ki mu reče: „Pa ravno danes te
ni toliko časa domú. Kaj neki si tako dolgo delal na
lovu? Jaz pa domá sama gostijo pripravljam, kajti tvoj
oče in mati sta prišla; trudna od pota sem ju djala
na najino posteljo spat.“ „Oj mene!“ — zaklikne Ma-
tija — „obedvema sem glave odsekal.“ — Mati in oče
sta namreč skrbela, kako se godí njenemu sinu. Po-
praševala sta dolgo in naposled zvedila, kje da je in
kako se mu godí. Radovala sta se, svojega sina sreč-
nega viditi; — a ravno to je dalo priložnost k spol-
njenju rojeničine obljube.

Matijata je vest neizrečeno pekla; sklenil je poko-
riti se za svoj greh; al menil je, da ni več pokore
za-nj, kajti hudoba, ki je popred lagala v otrocih,
mladenčih in starih vidno, mu zdaj nevidno na srce
govori. Ker je bil pa blazega srca, ker je do ubijanja
vedno le dobre dela opravljal in še umora se je le v
naglosti udeležil, se je Bog usmiljeno na-nj ozrl. Za-
sliši enega dne glas: „Matija! zidaj rimski most, da
boš greha prost!“ On sluša ta glas, ter prične zidati.
Al kar podnevi sezida, mu hudoba ponoči podere. Delj
časa dela tako — in že je mislil obupati, pa zopet za-
sliši glas, ki mu vleva, naj obljubi hudobi tri prve
romarje, ki bojo šli po mostu. On stori tako, in zi-
danje je šlo spešno od rok, al muči ga misel, kakošne
romarje mu bo dal. Zopet ga potolaži glas, ki mu
velí: „Ko bo sezidan most, potoči tri kugeljce po njem
in zaženi za njimi tri peske opravljene, s torbicami
na vratu ter s privezanimi palčicami — in to bodo ro-
marji. Ko je most sezidan, stori Matija res tako. A
hudoba se razjezi in pol mosta odvalí, ki ga potem
niso nikoli mogli dozidati. — Pravijo tudi, da ima
sv. Matija na podobi zato „žatlako“ namalano, ker je
ž njo očetu in materi glave odsekal.

Zemljo- in narodopisne stvari.

Bolgarska in Bolgari.

4. *Glavne ceste in večje mesta s posebnim ozirom na slo-
venski narod.*

(Dalje.)

Druga taka cesta iz Ruščuka vodi proti Šumli,
ter tedaj prehaja na turško zemljo, dasiravno kakor
smo že gori rekli, mnogi učeni pravijo, da tudi tukaj
turški narod ni tako nepomešan, ampak da so Bolgari
in Turki zmešani kakor med Balkanom in egejskim
morjem.

Sèm spadajo mesta Ruščuk, Silistrija, Šumla,
Varna; posebno važni ste Šumla in Varna.

Šumla je severni ključ do Carigrada. Kdor ima
v rokah Šumlo, pot mu je odprta v glavno mesto; lega
ji je prekrasna pa tudi hudo močna; v gradu je do
trideset Turkov, v varošu (zunanje mesto) čez šest tisoč
Bolgarov . . . Šumla je glavno vojniško mesto turške
države, od nje namreč se v vsa važnejša mesta kakor od
zvezde iztekajo ceste; v tem kraji so že turški topovi
in puške pokončali dokaj Rusov, posebno pa 1794. leta.
Vendar so njene baterije in druge redute tako na ši-
roko osnovane, da mesto za svojo obrano potrebuje do
50.000 vojakov.

Varna, osemnajst milj deleč od Šumle, na nobe-
nem hribu nima hudega soseda, s kterega bi se v njo

*) Po nekterih krajih na Dolenskem imajo še to navado, kruh
na mizo devati ob porodu, in trdno se držijo tega.